

“Weet je deel van een groter geheel”

Een beknopte samenvatting van
De Landbouwcursus van Rudolf Steiner

Luc Ambagts

steinerinessentie.nl

1 Weet je deel van een groter geheel

Steiner wijst op het belang om de hele omgeving bij de landbouw te betrekken, inclusief de sterren en planeten. De buitenplaneten (Mars, Jupiter en Saturnus) werken via kiezel in de grond - te beïnvloeden door o.a. de warmte - op de groei van de planten met betrekking tot de voedselkwaliteit. De binnenplaneten (Maan, Mercurius en Venus) werken op de groei en voortplanting van de planten, aange trokken door kalk in de grond en te beïnvloeden door o.a. water.

2 Neem de mens als uitgangspunt

Steiner bespreekt hier dat een landbouwbedrijf het beste een gesloten systeem kan zijn dat zoveel mogelijk zelf voorziet in wat het (bijvoorbeeld aan mest) nodig heeft. Daardoor kan een onderlinge afstemming van vee, voedergewassen, mest en productie-gewassen plaatsvinden die een posi-tieve ontwikkeling van de bodem-vruchtbaarheid oplevert. Het bedrijf is te vergelijken met een mens met de bodem als middenrif, de buik boven de grond (stofwisseling) en het hoofd (waarneming) in de grond.

3 Vorm begrippen in activiteiten

Bij de plantengroei spelen koolstof, zuurstof, stikstof, zwavel en waterstof een belangrijke rol. Koolstof is de grote boetseerder, die de vorm geeft. Zuurstof brengt het leven naar de vorm. Stikstof is daarbij de bemiddelaar. De zwavel 'bevochtigt alles met de geest'. Waterstof is het element dat alles weer

in chaos brengt: hetzij in de chaos van het zaad, het zij in de chaos, opnieuw uitwaaiërend naar de kosmos toe. Deze processen spelen zich af tegen de achtergrond van de planetenwerking in samenspel met kiezel en kalk in de grond.

4 Werk vanuit het levende

Met het bemesten maken we de bodem levend en gevoelig. Bijvoorbeeld door hopen te maken van aarde gemengd met in ontbindend organisch materiaal: compost. Ongebluste kalk zorgt daarbij voor minder woekering van het leven en een sterke evenwichtige gevoeligheid. Koemest die in een koehoorn in de aarde overwinterd heeft is een preparaat om de verlevendigende kwaliteit van de mest te versterken. Kiezelpoeder dat in een koehoorn in de aarde overzomerd heeft ondersteunt in de plantengroei de werking van het koemestpreparaat.

5 Wees een alchemistisch kunstenaar

Sporenelementen zijn ook van wezenlijk belang voor de plantengroei. Om die te verzorgen is een vitaliserende bewer-king van de mest met preparaten bevorderlijk. Steiner bespreekt het maken en het gebruik van de compost-preparaten:

Duizendbladpreparaat maakt de aarde levend zodat sporenelementen worden opgevangen. Kamillepreparaat geeft de mest de kracht het leven over te dragen aan de plant. Brandnetelpreparaat reguleert de ijzer en stikstofhuis-houding. Eikenschorspreparaat dringt te

sterke vitaliteit terug, zodat de gevoeligheid van mest en bodem ruimte krijgen. Paardenbloempreparaat reguleert de juiste hoeveelheid kiezel naar de bodem. Valeriaanpreparaat ondersteunt de fosfor(warmte)processen.

6 Voer tot een eindpunt wat buiten je bedoeling valt

Steiner bespreekt hier de methode van verassen om onkruid en plaagdieren en plantenziekten af te weren.

Door de as van verbrand onkruidzaad uit te strooien werk je de werking van de maan op de voortplanting tegen, waardoor het onkruid met een paar jaar verdwijnt. Bij plaagdieren verbrand je de huid (als Venus in scorpioen staat) en strooi je de as daarvan uit. Bij insecten verbrand je het hele insect (als de zon in stier staat) en strooi je de as uit.

Voor het tegengaan van plantenziekten is het zaak het proces dat de aantasting veroorzaakt te doorzien. Schimmels, zoals bijvoorbeeld roest, treden op bij een te sterke maanwerking. Daardoor ontstaat als het ware een tweede 'aardlaag' boven de grond, op de plant. Sproeien met een equisetum-aftreksel werkt dit proces tegen.

7 Creëer een levendige diversiteit

Steiner beschrijft de samenhang tussen de verschillende planten, bomen en struiken, insecten vogels en zoogdieren in het landschap bij een landbouwbedrijf. De astraliteit rond boomkronen - verzorgd door de vogels - is dichter dan die bij de overige planten optreedt in samenhang met de volwassen insecten.

De larven - en regenwormen - reguleren de relatieve etherarmoede bij de wortels. Zoogdieren profiteren van wat er als struikachtigen aanwezig is. Zwammen reguleren bacteriën en schimmels.

Dieren leven in lucht en warmte en nemen aarde en water op door hun spijsvertering. Planten leven in aarde en water en scheiden lucht en warmte uit.

8 Werk vanuit stof en kracht

De 'ik-aanleg' van het dier blijft achter in de mest, die een 'ik-sfeer' rond de plantenwortels kan scheppen, als aanvulling op de 'astrale sfeer' die door vogels en insecten in de lucht rond de plant wordt verzorgd.

Wortelgewassen zijn goed voor de voeding van de kop, waar aardse stoffelijkheid en kosmische krachten werken. De 'kopvoeding' wordt aangevuld met 'stralende', 'lijnachtige' voeding, zoals lijnzaad, of hooi, opdat de krachten daarvan de zintuigen in staat stellen met kosmische substantie de ledematen op te bouwen. Daar werken aardse krachten.

De Landbouwcursus van Rudolf Steiner

Rond Pinksteren 1924 hield Rudolf Steiner acht voordrachten over landbouw, voor een publiek van meer dan honderd boeren, landgoedeigenaren en eurithmisten. Een publiek dat vertrouwd was met de basisbegrippen en basiswerken uit de antroposofie.

Steiners benadering van de landbouw – als iets dat met alle aspecten van het mens-zijn verbonden is – verraste de deelnemers. Hij maakte begrijpbaar waarom wortels en lijnzaad goed zijn voor kalveren, hoe je met preparaten de werking van de bemesting kunt versterken en waarom een landbouwbedrijf het beste functioneert als het zelf produceert wat het – bijvoorbeeld aan mest – nodig heeft.

Deze benadering is volstrekt tegengesteld aan wat we gewend zijn. Praten over koolstof als “de grote boetseerder” is ongebruikelijk. De opvatting dat materie opgebouwd is uit atomen, protonen, neutronen en elektronen, is diep in ons verankerd. Dat zit het werken met zulke levende beelden vaak in de weg.

Wat doe je als je ziet dat de rucola wat geel staat te kiemen? Ik zag – als stagiaire op een tuinbouwbedrijf – dat de grond eromheen dichtgeslagen was door de regen en besloot die los te schoffelen. Een paar dagen later stond de rucola er fris groen en vitaal bij. Kennelijk had ik de vraag die de rucola stelde goed afgelezen, zowel aan de planten zelf, als aan de omgeving.

De essentie in de landbouwcursus is de aansporing om alles in de juiste hoedanigheid te zien én in zijn samenhang met de hele omgeving. Dat is de opdracht bij alles wat op de boerderij speelt. Wat wil het paard, dat steeds na binnenkomst in de stal zijn hals aan het hek begint te schuren. Hoe kan ik daarbij aansluiten? Hoe spreekt dat wat ik tegenover me heb zich uit? En wat vraagt dat van mij om te doen?

Met landbouw hebben we allemaal te maken. Daarom is dit appel aan meer mensen gericht dan alleen boeren! Wat vraagt mijn omgeving van mij om te doen? Door bewust te kiezen wat ik koop en niet koop maak ik de landbouw mogelijk die ik wil bevorderen: industrieel, of vanuit het leven vormgegeven.